

KOGUKONNAUTOOPIA ETENDUSKUNSTIDES

„BodyLounge“ visuaalsete helide festivalil „Plektrum“

Koreograaf: Ina Stockem (Holland). Koreograafi assistent: Julia Jadcowski (Holland). Helikujundus: Shawn Pinchbeck (Kanada). Kujundus: Eve Arpo (Eesti). Korraldaja: Sõltumatu Tantsu Ühendus. Esietendus Eestis: 11. septembril 2008 Tallinna Rüütelkonna Hoones.

EVELIN LAGLE („BodyLounge’i“ võõrustajana) ja NELE SUISALU („BodyLounge’i“ küllastajana)

Sisustusest

E. L.: Usaldus, hoolivus, turvatunne või põnevus, katsetamine, enese proovile panemine; hell puudutus, pehme kallistus või õrritav nügimine, mänglev võitlus; õrn paitus või pehme näpistamine; kaitstud suunamine või avatud üksindus; veidrad helid või hoopis rahulik vaikus; müstilised kujutluspildid teistsugusest reaalsusest või reaalsuse võimalikult täpne adumine... Mida keegi meist otsib, mida keegi meist vajab.

N. S.: Leidsin end saapaid jalast ja prille eest võtmas. Olin end mõttes valmis seadnud esitajatega aktiivselt suhtlema ja suhestuma, aga nüüd pandi mulle silmaklapid pähe. Nii palju siis „etenduse vaatamisest“. Keegi võttis hellalt käest kinni ja viis mind „lavale“, sest vajasin äkitselt sõbralikku juhti.

Elasin isegi üle hetkelise pettumuse, kui taipasin, milles on asi. Tegeva koreograafi-tantsijana olin eelnevalt juba sattunud õpikodadesse, kus tegeldi meelelise maailmataju nihutamisega, ei olnud ainult kunagi osanud arvata, et keegi võiks tahta sellistest harjutustest teha etendusena väljahõigatavat ettevõtmist.

E. L.: Viis päeva õppisid kolmteist noort muusikut, tantsijat, näitlejat ja kunstiinimest kasutama vahendeid, et saada interaktiivse etenduse „**BodyLounge**“ võõrustajaiks. Viie intensiivse proovipäeva jooksul suunasid **Ina Stockem** ja **Julia Jadcowski** noori teadmiste ja oskuste poole, mille abil luua „retk“, juhtida suletud silmadega publikut, kes tuli etendusest osa saama.

N. S.: Stockem on ise „BodyLounge’i“ nimetanud ka „sotsiaalseks happeningiks“.¹ Selle juurde tahaksin hiljem tagasi pöörduda, sest küsimus sellest, kas selletaolisi ettevõtmisi on võimalik etenduskunstide alla paigutada, on minu meelet nüüdiskunsti seisukohalt intrigeeriv.

E. L.: Vahendite tähenduse ja tähtsuse mõistmiseks tuli kogeda, millisena avaneb maailm siis, kui inimene jäetakse ilma peamisest info hankimisest meelest – nägemisest. Argielus hõlmab silmadega haaratav keskkond meie

se pakkumine. Katsetasime, kuidas pakkuda ruumis olemiseks ja kulgemiseks erinevaid võimalusi. Jooksmine, hüppamine, roomamine, kukkumine. Proovisime kontakti otsimist helide abil. Uurisime erinevaid võimalusi helisid tekitada: hääliksused, jutustused, nipsud, plaksutused, trampimine. Üks mõjuvamaid vahendeid oli nime hõikamine, sest nimi on väga isiklik ning inimesed reageerisid sellele üldjuhul väga tundlikult.

Ülesanded eeldasid paaritööd, see tähendas, et vaheldumisi oldi „võõrustaja“ (juhtija) ning „küllastaja“ (juhitava) rollis. Siinjuures olid mõlemad rollid ühtviisi õpetlikud. „Küllastajana“ oli võimalik tajuda, mis täpsemalt aitas huvitava elamuse saamisele kaasa, mis nii hästi tööle ei hakanud. Erinevate kogemuste pagasit sai katsetada „võõrustaja“ rollis. Harjutustele järgnesid ühised arutelud, kus tõime välja põnevamaid elamusi ning tähtsamaid avastusi.

N. S.: Lõpptulemusena mahtus kahte ja poolde tundi põgus viieteistkümneminutine sissejuhatav osa, mille jooksul iga küllastaja usaldas end ühe võõrustaja hoolde ja millele järgnes palju pikem „iseseisev“ osa nn *chill*-ruumis, kus küllastajad said vabad käed ja võimaluse ise teistega oma äranägemist mööda kontakti astuda.

Sissejuhatavas osas tajusin selgelt kahte eesmärki. Esiteks püüdis võõrustaja mind nii minu enda kui ka temaga mugavalt tundma panna. Kui olin ruumi pimesilmi sisenenud, masseeris ta mu õlgu. See tegevus tekitas kohe sõbraliku suhte ja füüsiline lõdvestus aitas lahti lasta ka teatud vaimsest ärevusest tundmatu ees. Teiseks püüdis võõrustaja mulle tutvustada võimalikke liiku-

Ina Stockem.

Julia Jadkowski.

Füüsiline
lõdvestus aitas
lahti lasta ka
vaimsest
ärevusest
tundmatu ees.

misviise ja tegevusi, mida seotud silmadega võinuksin ette võtta. Samm sammu haaval, lihtsamalt keerulise-male. Küllaltki tempokalt ühelt tegevuselt teisele üle minnes. Võib-olla selleks, et mul ei oleks kõhklemiseks aega ja läheksin endalegi üllatavalt enamaga kaasa, kui mu mõistus ehk muidu lubaks. Mitte midagi ületamatut mind tegema ei suunatud: natuke kiiresti kõndimist, natuke põrandal püherdamist, natuke võõrustajaga paaris tantsimist. Kui ei oleks olnud tempot taga, oleks mul ilmselt hakanud igav. Kõik oli liiga turvaline selleks, et ma päriselt aktiveeruksin. Tundus, et ta ei tunnetanud päriselt seda, kellega ta suhtles, vaid järgis täpselt

mingeid etteantud reegleid. Mul ei tekkinud kahjuks aktiivse vestluspartneri tunnet.

Pärast sissejuhatust toimetati mind kõrvalruumi ja pandi kott-tooli istuma. Võõrustaja julgustas mind ise edasi katsetama. Peagi said selgeks ka selle ruumi reeglid. Võõrustajad lähenesid vaid silmsidet kandvatele küllastajatele, pääs tagasi teise ruumi oli keelatud. Muidu anti mõista, et mis tahes suunalised kontaktid on tervitatavad – võõrustaja-küllastaja, küllastaja-küllastaja, küllastaja-võõrustaja, võõrustaja-võõrustaja vahel jne. Lisaks pakkus aeg-ajalt mõni hea haldjas värskenduseks vett või apelsini ning turgutuseks šokolaadi.

Mõjust

E. L.: Esimesel kahel päeval oli õpitud bades raske midagi omandada. Suletud silmade kogemus oli nii uus ja põnev, et tähelepanu koondus iseenda avastamisele. Nippide õppimiseks ei jäänud mahti. Uue olemisviisiga pisut harjunud, jõudis järgnevatel päevadel teadvusse, et küsimus ei ole enam sinu enda kogemuses, vaid sellest kogemusest õppimises, et saada võimalikult suure vahendite pagasiga võõrustajaks. Siinjuures oli aga eelduseks jätkuv enesetunnetuse täiustumine, mida soodustas võõrustaja ja külastaja rollide vahetamine harjutustes.

Kõige suurem muutus leidis vahest aset iseenesega suhtlemise tasandil. Tavaelu situatsioonis tugineb inimese usaldus keskkonna vastu suuresti nägemisel, sest silmadega hangime kõige rohkem informatsiooni. Suletud silmadega tuli aga luua uus usaldus – tuli hakata usaldama inimest, kes minu ruumis viibimist valvas ja juhtis.

N. S.: Kui ma mõtlen „BodyLounge’iga” seoses usaldusele, millel põhineb inimestevaheline suhtlemine, siis tuleb meelde džässiuurija Joachim Berendti ütlus: „Nägemisvõime puudumine eraldab inimest asjadest, kuulmisvõime puudumine aga lahutab inimest teisest inimesest. Kuna ühiskond, kus me elame, on klammerdunud asjade külge, tähtsustabki ta silmi nii väga üle. Mida vähem inimesed kuulavad, seda rohkem nad üksteisest kaugenevad.” Siinses kontekstis tahaksin seda rida täiendada ja avardada „puudutuse” võrra.

Kui kuulmisvõime puudumine eraldab inimest teisest inimesest, siis füüsilise kontakti puudumine eraldab inimest ühiskonnast kui sotsiaalsete suhete süsteemist. Puudutus on see, mis määrab ümbritseva tajumise kuuluvuse seisukohalt ja ruumilisest küljest. Lapsepõlves nõudis ema teed ületades käest kinni hoidmist. See oli kontroll ja turva-

lisuse tagamine kontaktis olemise kaudu. Kontroll välise ruumi üle antud olukorras. Armastajad võtavad käest kinni selleks, et tunnetada üheks olemist. Ühest küljest on see kutse kaaslasel oma maailma jagada, teisalt sellesama maailma ahtamaks muutmine selle piiramisega „meieks”. Kurjategijatel pannakse käed raudu, et nad ei saaks kas teisi inimesi või teatud esemeid puudutades hetkeolukorda enda kasuks mõjutada. Need on mõned näited puudutuse või sellest ilma jätmise kaudu inimestevaheliste suhete üles ehitamisest.

Puudutus on seotud ühelt inimeselt teisele usaldatud vabadusega. Selle kaudu ka võimaliku vägivallaga. Puudutusest tunneme end kas kaitstuna või vastupidi, ohustatuna. Ebasoodsa või eba-meeldiva pilgu või jutu eest saab kergemini peitu, sest see ei ole materiaalne. Negatiivselt mõjuvale puudutusele saab vaid vastu hakata. Füüsiliselt. Reaktsioon, mis ei ole oma suunalt mitte eemalduv, vaid pigem ründav. Puudutamine ja puutumatus saab otsesest seotusest kehaga emotsionaalse või instinktiivse varjundi. Ühtlasi on puudutus märk kellegi teise usaldamisest-usaldavusest või usaldamatusest. Nii määrab puudutus teatud territooriumi kehtestamise ja kirjeldab selle kaitsmist või loovutamist. Kuuluvus- või omanditunde tekkimine eraldab inimese üksnes iseendaks olemisest ja viib ta käega katsutavasse suhtesse ümbritsevaga. Lisab tema enesetunnetusele teise tajumise. Tõmbab piire ning joonistab ümbritsevast kujuteldavaid (emotsionaalseid) kaarte.

E. L.: Et usaldada kedagi teist, peab õppima usaldama iseennast. Siin on tõeline proovikivi nii külastajale kui ka võõrustajale. Et suletud silmil end muhaval tunda, pidi leidma usalduse iseendas. Samavõrd oluline oli eneseusaldus võõrustajale. Võtta vastutus teise inimese avastusretke toetamisel nõudis

Et usaldada kedagi teist, peab õppima usaldama iseennast.

usku endasse kui võõrustajasse, endasse kui inimesse. Usaldada enda eksisteerimise õigsust ning tunda end oma hinges, oma kehas ja oma keskkonnas mugavalt. Jah, selles vist on kogu „Body-Lounge’i” põhiküsimus – õppida usaldama ennast, leida kindlus enda seest. Argises olemises ei ole meil sellise olemusliku küsimusega tarvis tegelda. Või õigem oleks ütelda, et ei soovi, ei jõua, ei julge tegelda.

N. S.: Enese usaldamise oskus ja ennekõike julgus on justkui mingi isevärki sisemise „hea ja kurja tundmise puu” kastmine ja kasvatamine. Julgen väita, et paljudel inimestel on iseene suhtes tekkinud „õpitud” usaldamatus. Meediaühiskonna pidev visuaalne invasioon on enese kuulamise oskusel, harjumusel ja julgusel kõrvad kinni toppinud.

E. L.: Usalduse leidmine andis võimaluse võimsateks läbielamisteks. Julgus katsetada, julgus tundud olukordi

uue tunnetusega kogeda aitas situatsioone, asju ja suhteid uue nurga alt näha, aduda, et traditsioonilise toimimise kõrval on palju teisi võimalusi, kui vaid suuta harjumuspärasest teest kõrvale kalduda. Elu on palju kirjum, kui oleme harjunud nägema. Vaadeldaval juhul sai kõrvalekaldeks teatud info eelistamine, teiste meeltega kogutud andmete esiletõstmine nägemismeelega hangitava kõrval.

N. S.: Olles eelneva kogemusega külastaja, jälgisin oma retke enamik aega pigem kõrvalt ja analüüsisivalt. Võiks ka öelda, et usaldasin lahkesti oma keha kellegi käsutusse, aga ei lasknud mõistusel kaasa minna. Kuigi tajusin, et olen nagu laps, kes usub, et kui ta oma silmad kinni katab ja ta teisi ei näe, siis ei näe ka teised teda, et teiste arvamus ei valva ega sega minu kui „pimendatud külastaja” otsuseid.

Korraks suudeti mind tõmmata hoopis teise „maailma”. Olin parasjagu oma

võõrustaja turvalises haardes tegemas suhteliselt julgeid jooksusamme, kui üks väljastpoolt tulev hääl mu tajusid toimuvast nihutas: „Kappa, kappa! Tuhatnelja ollakse sul kannul!” See oli nii ootamatu ja assotsiatiivsel tasandil täpselt tehtud soovitus, et kaotasin valvuse ja mängulust juhatas selleni, mida võinuks pidadagi „BodyLounge’i” eesmärgiks traditsioonilise etenduse mõttes – et iga külastaja lubaks endal libiseda ärkvelolekus unenäolisse fantaasiamaailma.

Tagantjärele analüüsid leian, et see eeldas võõrustajatelt võimet ajastada igas hetkes valikuid, kuidas külastajat hoida tema enda fantaasia kütkes selleks, et ta tajuks ümbritsevat millegi muu kui füüsiliste või auditiivsete ärritajatenä. Mulle kui taju muutmise harjutustega tuttavale „külastajale” jäi puudu võõrustaja usaldavusest. Sellest, et pärast turvalist sissejuhatuse sissejuhatust oleks mulle ka päriselt antud vastutus, aga ennekõike vabadus pimesilmi oma tegevust suunata. Võõrustaja hoidis mind kogu aeg käeulatuses. Usaldamatus näis tulevat vähesest kogemusest ning see pani mind mõtlema asjaolule, et milline oleks kogu ettevõtmine olnud siis, kui näiteks võõrustajad oleksid eranditult olnud üle kolmekümne. Seekordne „BodyLounge” oli noor ja kuulekas, natuke vähe iseteadlik ja iseseisev.

Sissejuhatust näis liiga kärsitu, eriti arvestades seda, et „BodyLounge’i” idee oli pakkuda külastajale talle mitteharjumuspäraselt ümbritseva tajumise viisi. Öeldakse, et esimesed kümmeviisteist minutit ei saa publik toimuvast veel suurt midagi aru. Täpselt nii kaua kestis kohustuslik pimesikumäng esimeses ruumis. Tavaliselt on see minimaalne kohanemis- ja sisseelamisaeg. Selleks ajaks, mil olin jõudnud vastuvõtlikkuse staadiumi, jäeti mind omaette, see tähendab *chill*-ruumi, ja ma pidin hakkama leiutama jalgratast.

Ei julge väita, et see toimis nii kõigi külastajate puhul, aga avatud silmadega toimuvat vaadeldes panin tähele, et päris paljud kukkusid *chill*-ruumi sisenedes esiti passiivsuse auku. Ilmselt jäi sissejuhatuses midagi puudu sellest, et külastaja saaks sisse piisava hoo ega muutuks omapäi jäetuna nii kergesti passiivseks. Selleks, et *chill*-ruum oleks hakanud toimima, oleksid võõrustajad pidanud külastajaid eelnevalt üles kütma.

E. L.: Vahendite tundmine, nende tajumine ja loomulikuks refleksiks harjutamine ja tunnetamine andis võimaluse etendusele tulnud inimesele individuaalselt läheneda, aduda tema vajadusi ning vastavalt sellele toimida. Võõrustaja tähtsaimaks ülesandeks oli talle usaldatud inimese mõistmine ning temaga kontakti leidmine. Inimeste eelnev kogemuste varamu ja vastavalt sellele ka vajadused ja ootused olid väga erinevad. Oli neid, kellele kogemus oli väga uus ning keda tuli suunata enesega tegelemisel; oli neid, kes vajasisid turvatunnet, ja neid, kes tulid seiklust ja väljakutseid, õrritamist otsima. Vastavalt külastaja olemusele pidi omandatud vahendite hulgast valima sobivad ning nendega lähtuvalt olukorrast loovalt tegutsema.

Siinjuures oli võõrustajal väga suur vastutus – tema kätte oli usaldatud teise inimese habras kogemus, teise inimese suunamine. Samal ajal ei või unustada külastaja enda vastutust. Inimesele ei saanud kogemust anda, teda võis vaid kogema suunata. Kogemine jäi igaühe enda vastutusele, võõrustaja ülesanne oli teda sel teel toetada. Suletud silmadega inimese reaktsioon toimuvale, haakumine situatsiooniga, oma tunnete ja soovide väljendamine oli retke suunamise oluline aspekt. Niisiis oli tegemist koostööga. Tunnetuslik reis oli võõrustaja ning külastaja teineteise ja keskkonna, olukorra tunnetamine.

Eesmärk oli näidata, kui palju võimalusi on harjumuspärase olemise ja tajumise kõrval.
Rünno Lahesoo fotod

N. S.: Tavaelus võtab eestlasel teise inimese usaldama õppimine umbes paar aastat aega. Milline suhe aga on võimalik tekitada veerand tunniga? Veel olulisem on, kuidas täpsemalt peaks olema korraldatud suhtlemine selle lühikese aja jooksul nii, et sel oleks elujõudu laieneda ka teistele kaaslastele väljaspool esimest võõrustaja-külastaja suhet? Selles, kas võõrustaja suutis küllastaja aktiveerida, oli minu jaoks „BodyLounge’i” raskuspunkt. See oli ühtlasi määrav, kas loodud struktuur muutus millekski etenduselaadseks või jäi n-ö harjutuse tasemele.

E. L.: Soojendavas osas suunati küllastajat argise kogemuse piire ületama. Eesmärk oli näidata, kui palju võimalusi on harjumuspärase olemise ja tajumise kõrval, ning julgustada küllastajat otsirännakut *chill*-ruumis ning võib-olla edaspidi ka igapäevaelus jätkama. Eten-duse kõige raskem osa oli kaaslasega hõvasti jätmine. Keeruline oli õppida

aduma, et tegu on tõesti vaid väljamõeldud reaalsusega, etenduse kontekstis loodud suhete ja kontaktidega. Võõrustaja mängureaalsuse lõhkusid järgmised sõnad: „Oleme jõudnud *chill*-ruumi. Meie ühine retk on nüüd lõppenud. Soovitan sul silmasidet edasi kanda ja teekonda siin jätkata, kuid sa võid sideme ka ära võtta.” Inimese tunnetamine, tema usalduse võitmine oli väga isiklik ja intiimne ning sellise suure ühtsustunde jätmine raske. Ometi oli ühine retk õpetlik ja rikastav nii võõrustajale kui ka küllastajale, tähtis oli osata seda hinnata. Võtta endaga see väärtuslik tunne ja jätta konkreetne kontakt sinna, kuhu ta kuulus.

N. S.: Minu arusaamist mööda alles *chill*-ruumis „etendus” algaski. Tähen-dab, oleks võinud alata, kui sissejuhatavas osas oleks küllastajal olnud rohkem aktiveerivat vabadust. Kahju oli sellest, et esimene ruum lakkas olemast ega avanud oma ukse uuesti pärast kõigi

külastajate jõudmist *chill*-ruumi. Viimases tekkis kiiresti aga sõbralik „hipi-
peo“ õhkkond. Oli inimesi, kes vestlesid
omavahel pimesi, inimesi, kes väikestes
rühmades tantsisid. Miski justkui ei vih-
janudki sellele, et tegemist on jätkuva
„etendusega“. Toetudes oma kogemu-
sele „BodyLounge’i“ esimesest osast ja
ka varasematele kogemustele, tundus
pigem olevat tegemist kummalise koos-
viibimisega.

Nimetamisest

E. L.: Arvan, et „BodyLounge’i“
üheks raskuspunktiks oli mitte unus-
tada, et tegemist on etendusega, selleks
hetkeks loodud maailmaga. Etendus
kätkeb alati teavet, et tegemist ei ole
reaalsusega. Saadud elamus, kogetud
emotsioonid ja mõtted on info, mis võib
reaalsuses toimida, kuid mida tuleb
uurida ja läbi tunnetada. Võõrustaja
jaoks oli iga retk uus kogemus, uus
mäng. Samal ajal oli kohati raske üks
osa endast kõrvalseisjaks jätta. Kuigi
hetkes olemine eeldab ka võõrustajalt
olukorra nautimist, situatsioonis mäng-
lemist, samas eeldab retke kujundamine
kõrgemat teadvustatuse taset. Oma ko-
gemus ei oleks tohtinud jääda esma-
tähtsaks. Selleks oli silmasidemega
kaaslane, tema elamus oli kõige tähtsam
ning selle adekvaatne jälgimine nõudis
võõrustaja saajaprotsendilist kohalolekut
– arvestamist enda, kaaslase, teiste
ruumis viibijate ja keskkonnaga. Samuti
kogu retkega. Võõrustaja teadmiste-
kogemuste pagas andis võimaluse näha
asja laiemalt, näha ja kogeda, juhtida ja
mängelda.

N. S.: Siinkohal tahaksingi tagasi
pöörduda määratluse juurde „Body-
Lounge“ kui „sotsiaalne happening“ ja
küsimuse juurde, kas ja miks võib seda
nimetada etenduseks. Mul on endiselt
raskusi nimetada neid etendusteks, sel
lihtsal põhjusel, et minu meelest poleks
see piisavalt täpne ega spetsiifiline.

Niisugustes ettevõtmistes väljendub
ehk mingi varjatud, ent tungiv kogu-
konnautoopia kogemise soov, solidaar-
susigatsus. Midagi, mis tuletab meelde
lihtsa ja loomuliku inimliku läheduse
võimalikkust ja vajadust ning samas,
sellele suurendatud tähelepanu pöö-
rates, rõhutab selle teatud erandlikkust
ja selle saavutamise kaasaegsetest
oludest sõltuvat tegelikku keerukust.

Muuseas, enam-vähem kuu aega
pärast „BodyLounge’i“ toimus veel tei-
negi, ideelt erinev, osalus-*performance* –
„**Kliima**“. MoKSis (Kunsti ja Sotsiaal-
praktika Keskuses Moostes) sulges väi-
ke rühm inimesi meediakunstnik **Mike**
Hentzi juhtimisel end neljakümne
kuueks tunniks teatud ruumi ning avas
lõpuks külastajatele kaheks tunniks
uksed. Tuleb ehk tõdeda, et nüüdis-
kunst huvitub viimasel ajal üha enam
kogukonna toimimise ja inimeste oma-
vahelise suhtlemise teemadest.

E. L.: Ina Stockem rääkis, et tal tekkis
„BodyLounge’i“ idee seetõttu, et tundis
ennast traditsioonilises tantsuetenduse
olukorras üksinda. „Kus on mu publik,
kus on inimesed, kellega ma suhtlen,
kellega ma oma mõtteid jagan.“ Need
olid mõtted, mis suunasid koreograafi
interaktiivsete vahendite rakendami-
sele.

N. S.: Viimase aja kunstikogemused
annavad tunnistust sellest, et näiteks
erinevast kultuurist pärit teatritrupid
võtavad ette koos etenduse tegemise
selleks, et dialoogis paremini tundma
õppida nüüdisinimeseks olemist. Esi-
tajad, sest pelgalt näitlejateks, muusi-
kuteks või tantsijateks neid nimetada
oleks poolik, pöörduvad üha sagedami-
ni laval iseendana otse publikut kõne-
tama. Mitte sugugi enam selleks, et vaa-
tajat nurka suruda, nii nagu varem sage-
li ette tuli. Viimati kogesin sellist kaasa-
haaramist **Gildas Milini** fiktsioon-
kontserdil „**Force Faible**“, mis Pariisi
Théâtre de la Bastille mängukavas kuu-

lus ikka ja endiselt etenduste kategooriasse. Kujutavkunstnikudki loovad teatud olukordi selleks, et külastaja tähelepanu millelegi suunata. Näitena sellest võin tuua ENS Louis Lumière'i kõrgkooli audiostsenograafia üliõpilaste installatsiooni „de face et de profil” Ferme du Buissonis Pariisi lähistel. Installatsioon täitis mitu saali ning võimaldas erinevate tehniliste lahenduste kaasabil (mille kirjeldamine läheks siin liiga pikaks) külastajail kogeda silmast silma kontakti samaaegsust kõrvalt vaadeldu või vaataja omaga. Näitus, sest täpselt sellisena seda tajusin, oli interaktiivne, see tähendab, et igal külastajal oli võimalus sellesse jooksvalt panustada ning tunda selle osaluse tõttu end mingisse ajutisse kogukonda kuuluvat. Mulle tundub, et Ina Stockemi „BodyLounge” kulgeb just samasugust juhtliini mööda.

Jacques Rancière on Nicolas Bourriaud' suhestuva esteetika² teooriale tuginedes kirjeldanud postmodernset kunsti võrdluses modernse puhta kunstiga kui suures osas angažeeritud kunsti, mis järgib motot, et me oleme „kaotanud oma maailma”, et „sotsiaalsed sidemed” on katkemas ja et kunstniku ülesanne on osaleda võitluses sotsiaalsete sidemete või sotsiaalse struktuuri paikamise eest, muutes nähtavaks kõik jäljed, mis annavad tunnistust jagatud inimlikkusest.

Selles valguses on etendus või näitus pigem ettekääne üksteisega kohtumiseks mingis kindlas kontekstis ja kindlal teemal. Keeruline on seda kohtumist määratleda üksnes fiktsioonina või vastupidi üksnes tegelikkusena. Tegemist on pigem mingi tinglikkusega, mille suhe ümbritsevaga on ühest küljest täiesti otsene ja vahetu, ent teisest küljest määrguline (see tähendab mingil määral fiktiivne), sest see toetub osalejate kokkuleppele olukorda mingis osas või mingi aja vältel tegelikkuseks pidada.

Kuidas selliseid ettevõtmisi lõpuks nimetada võiks? Avangardkunstist tuntud mõistega „event”? Midagi jääks ikka puudu. Midagi, mis nimetuse tasakaalustaks, paigutaks selle täpselt kunsti ja tavaelu vahepeale, enesekeskse puhta kunsti *performance*'i ja tavaelu kohtumise löikejoonele.

Kirjandus:

J. Berendt, G. Huesmann, 1999. Jazziraamat: *ragtime*'ist tänapäevani. Tõlk. J. Sang. Tallinn: Vagabund.

J. Rancière, 2000. *Partage du sensible: Esthétique et politique*. La Fabrique.

Kommentaariid:

¹ Eve Arpo intervjuust Ina Stockemiga. – *Epifanios* 2007, nr 6.

² „Suhestuva esteetika” on pakkunud Eve Kiiler eestikeelseks vasteks prantsuskeelsele terminile „*esthétique relationnelle*”.